

VÄSTSVENSKA
HANDELSKAMMAREN

SVAR PÅ REMISS

PLAN FÖR KULTURPLANERING, GÖTEBORGS STAD

2019-04-26

Västsvenska Handelskammaren tackar för möjligheten att få lämna synpunkter på förslaget till plan för kulturplanering i Göteborgs stad.

Vi är en partipolitiskt obunden medlemsorganisation för det västsvenska näringslivet med nära 3000 företag som medlemmar. Enligt de undersökningar vi gör om medlemsföretagens utmaningar och möjligheter är kompetensbristen deras största bekymmer. Att attrahera och behålla rätt arbetskraft är en nyckelfråga för näringslivet. Den utmaningen är i sin tur starkt beroende av omvärldsfaktorer som tillgång på bostäder, kommunikationer och verksamhetslokaler.

Vi har ett starkt mandat från våra medlemsföretag att arbeta för ett ökat bostadsbyggande och bättre kollektiv- och regionaltrafik. Handelskammaren är även delaktig i att försöka öka byggandet av studentbostäder som det råder stor brist på. För vissa typer av verksamhet kan det vara svårt att hitta lämplig mark att bygga på eller expandera på.

Våra medlemsföretag ser en tydlig koppling mellan en attraktiv stad och möjligheter att rekrytera rätt personal. Också den attraktiva staden är ett fokusområde för oss. Ett viktigt ben i den attraktiva staden är ett levande och mångfasetterat kulturliv och goda möjligheter för kreativa verksamheter. Här finns, som vi ser det, två viktiga arenor:

- Stadsutveckling: hur och var staden växer, hur nytt blandas med gammalt
- Mellanrum: hur tillåtande stadens förvaltningar och bolag är med att upplåta och stödja mer eller mindre tillfällig verksamhet i stadens mellanrum och mindre använda rum

När det gäller stadsutvecklingsfrågor har vi de senaste åren tittat närmare på processerna kring

detaljplaner och tillsammans med våra medlemsföretag sett ett stort behov av en bättre samordning i staden och mellan staden och statliga myndigheter.

Det näringslivet efterfrågar är:

- överblickbara processer
- tidsramar som hålls
- likabehandling
- mindre detaljstyrning

När det gäller möjligheterna att använda mellanrum i staden gjorde Handelskammaren 2016 ett pilotprojekt kallat Popuzar. Det innebar att en tillfällig minigalleria för hantverk och design tog plats på den då inte så frekventerade Esperantoplatsen under sommarmånaderna. Under arbetet kunde vi konstatera att det innebär en orimligt stor administrativ insats att få alla tillstånd på plats och kunna genomföra en till synes enkel idé.

ÖVERGRIPANDE SYNPUNKTER

Handelskammaren delar uppfattningen att det är viktigt att dokumentation och arbete med kulturvärden finns med tidigt i stadsutvecklingsprocessen.

Vi ser behovet av att dessa värden tas till vara och utvecklas. Frågan är om det bästa sättet att nå dit är en plan för kulturplanering. Det finns redan 219 stycken så kallade staden gemensamma-dokument i Göteborg. Flera har redan påpekat att dokumentfloran är alltför stor, bland andra följeforskarna till BoStad2021 och nu senast stadsrevisionen i sin granskning av hur bostadsförsörjningen fungerar.

Om kulturnämnden anser att en plan för kulturplanering är det bästa sättet att arbeta med dessa frågor är det viktigt att det finns en bred politisk förankring för att planen ska kunna bli verkningsfull.

Det är också väsentligt att ännu tydligare klargöra hur denna plan förhåller sig till andra dokument i staden.

Vi håller med om att det är väsentligt att involvera andra förvaltningar i arbetet och att en bredare definition av kulturvärden får plats i översiktsplanen.

FEM SPECIFIKA KULTURVÄRDEN

Vi ser värdet med att bredda begreppet kulturvärden och att försöka identifiera olika delar av begreppet. Att gå från att enbart tala om kulturmiljö/byggnader till att också se mötesplatser och kreativa verksamheter är värdefullt.

Vi menar att det är viktigt att ett kulturvärde inte uppfattas som statiskt. Kultur är precis som en stad i ständig förändring.

Kulturmiljö

Vissa platser/byggnader/stadsdelar vill vi dock skydda och det finns olika former av lagrum för detta. Det är dock önskvärt att byggnader och miljöer fortsätter att användas och hålls i trim. Här finns tyvärr en del trista exempel på när kommunens förvaltningar och bolag inte agerar förebildligt, som den nya lagen om gestaltad livsmiljö anger att de ska göra. Gatenhielmska reservatet, Skansberget och Dicksonska palatset är tre aktuella exempel. I en del av dessa miljöer skulle det kunna vara en fördel att en privat intressent fick gå in för att tillgängliggöra skräpiga och stängda miljöer.

Kulturella mötesplatser

Bibliotek och kulturhus är en del av en stads infrastruktur och kulturella ekosystem. När det gäller föreningslokaler är det viktigt att en stad kan erbjuda lokaler med rimliga hyror utan att fastna i en uppbyggd struktur där gamla föreningar med liten verksamhet subventioneras medan nya initiativ hindras. Inventering av mötesplatser, även tillfälliga, är viktig men får inte utesluta att områden förändras.

Estetik

Begreppet är viktigt men inte helt lättfångat. Så länge det gäller offentlig konst är det någorlunda avgränsat, men när det handlar om byggnader och stadsrum ser vi en risk att "väl gestaltad" öppnar för godtycke hos en enskild handläggare för en detaljplan eller ett bygglov. Här krävs en fördjupad diskussion om vem som ska ha makten att avgöra vad som är vad som är en väl gestaltad plats eller byggnad.

Kreativa verksamheter

Här ser Handelskammaren att det finns en del att göra, framför allt för att erbjuda kreativa verksamheter lokaler med rimliga kostnader. Inventering är viktig, men också att staden finslipar sina verktyg för att kunna erbjuda ateljéer, musik- och filmstudios och liknande. Här kan det vara

väsentligt att behålla en del äldre hus i ett utvecklingsområde.

Identitet

Här ser vi stora svårigheter att avgränsa begreppet och göra det operativt. En del av det som beskrivs verkar kunna rymmas i kulturella mötesplatser.

TIO INSATSER

Insats 1 Översiktsplan

Vi ser behovet och menar att det är bättre att det finns med där än i ett eget dokument.

Insats 2 Prioritera

Viktigt att synka det med arbete som redan pågår i bygg- och fastighetsbolag. Processerna till byggstart är redan långa och tröga, om arbetet med kulturvården ska bli bra och ett positivt tillskott behöver det komma in tidigt i processen och vara någorlunda förutsägbart.

Insats 3 Lokala utvecklingsplaner

För oss har dessa planer en oklar funktion. Om det handlar om medborgardialog är det återigen viktigt att synka med de tidiga dialoger flera aktörer redan jobbar med: till exempel Skanska Nya Hem och Stena fastigheter i Välen-området eller Next Step Group med flera i Nya Hovås. Här finns mycket erfarenhetsutbyte att göra och lärdomar att dra.

När det gäller medborgardialoger är det viktigt att jobba med ramar, att vara tydlig med mandat och tidsplan och att medborgarna också ställs inför att olika åtgärder har en prislapp och att det finns val att göra, och målkonflikter, i en stadsdel och/eller stad.

Insats 4 Färdplan för kommunal service

Det är viktigt att det kulturella ekosystemet byggs vidare när staden växer. Naturligtvis ska bibliotek planeras på ett tidigt stadium. När det gäller föreningslokaler, ateljéer och liknande är det viktigt att staden försöker att lösa frågor om att behålla en del äldre byggnader och/eller avsätta lokaler för dessa ändamål, tillsammans med bygg- och fastighetsaktörerna. Där kommer också ekonomin in, den måste vara tydligt redovisad.

Det hade också varit intressant att studera vilka som använder vilka platser. Det Vinnovafinansierade projektet Urban Girls Movement lyfter att tjejer är en vit fläck på stadsplaneringskartan. En rapport från Stockholms universitet och Stockholms stad visar att pojkar

mellan 7 och 19 år upptar 80 procent av de planlagda ytorna för spontanidrott utomhus. Hur ser det ut i Göteborg? Och vem använder replokaler och föreningslokaler?

Insats 5 Kulturkonsekvensanalys

Här har vi svårt att se hur det skiljer sig från arbetet med översiktsplan eller lokala utvecklingsplaner. Viktigt att det inte blir för många analyser av samma sak. Också viktigt att KKA görs i rätt skede av processen, så tidigt som möjligt och nära både medborgare och bygg- och fastighetsaktörerna.

Insats 6 Samordna med SKA och BKA

De här insatserna måste samordnas, med varandra och med insats 5 och 3. Här finns en del analysverktyg för det svårfångade begreppet social hållbarhet. Frågan är dock vilka möjligheter det finns att sedan skydda kulturella mötesplatser eller kreativ verksamhet. Här behöver staden se över sitt eget fastighetsinnehav och hur det används och samverka med näringslivet.

Insats 7 Kulturdata på karta

Det låter som en god idé att skaffa sig en nollägesuppfattning. Kan den göras digitalt med crowd sourcing vore det bättre än att redan ansträngda tjänstepersoner i de kommunala förvaltningarna ska göra inventeringen. Nästa fråga är förstås på vilket sätt denna data kommer att användas.

Insats 8 Konst som strategiskt verktyg

Enprocentsregeln är kraftfull och det finns goda möjligheter att använda konst som ett strategiskt verktyg. Här finns en del intressanta exempel att studera: hur Borås stad har använt sig av offentlig konst i stadsutveckling och hur regeringsuppdraget Konst händer som riktades till så kallat utsatta områden fungerade.

Insats 9 Designpedagogik

Bra att det arbetet fortsätter. Flera bygg- och fastighetsbolag deltar eller har egna arrangemang. Bra att samordna insatserna.

Insats 10 Kreativa verksamheter

Här hissar vi varningsflagg. Redan i dag finns många särkrav kopplade till markanvisningar. Dessa gör det svårt för nya bolag att komma in på Göteborgsmarknaden, fördyrar produktion vilket leder till högre kostnader för slutkund och gör processen trögare.

Här finns en stor risk för målkonflikt med bostadsförsörjningen.

Vi tror att det är bättre att samverka tidigt med näringslivet för att nå en samsyn om vilka kreativa verksamheter som finns i ett utvecklingsområde och hur de bäst kan skyddas, om det är önskvärt.

SAMMANFATTNINGSVIS

- Handelskammaren ser vitsen med att bredda begreppet kulturvärde.
- Särskilt viktigt är det att ringa in kreativa verksamheter och kulturella mötesplatser.
- Vi ser ett värde i bättre dokumentation och bättre samordning kring kulturvärden, både inom staden och mellan staden och näringslivet.
- Näringslivet är intresserat av social hållbarhet och öppna för diskussioner om samverkan.
- Vi är tveksamma till mer byråkrati och fler dokument i en stad som redan har mycket av båda delarna.
- Om en plan för kulturplanering ska genomföras är det därför ytterst viktigt att det klargörs vilken roll den ska ha och hur det arbetet ska implementeras i Göteborg.
- Vi tror att Göteborgs stad har stora möjligheter och mycket att vinna på att själv bli bättre på att gå före och agera förebildligt när det gäller kulturvärden.
- Om kulturplanering införs enligt förslaget är det betydelsefullt att följa upp och utvärdera åtgärderna.
- Liksom i alla stadsutveckling är det viktigt att medborgarna får en realistisk bild av vad som är möjligt, att även den ekonomiska hållbarheten redovisas.
- Det behöver bli enklare att tillfälligt använda stadens mellanrum för kulturändamål. Gärna en väg in till stadens förvaltningar för goda idéer.

Vänliga hälsningar

Johan Trouvé

vd, Västsvenska Handelskammaren

Gunilla Grahn-Hinnfors

ansvarig stadsutveckling, Västsvenska Handelskammaren